

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра № 402
«Космічної техніки та нетрадиційних джерел енергії»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП
К.В. Безручко К.В. Безручко

« 31 » 08 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ СТАЖУВАННЯ

Галузь знань: 13 Механічна інженерія
14 «Електрична інженерія»

Спеціальність: 134 Авіаційна та ракетно-космічна техніка
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

Освітня програма: «Супутники, двигуни та енергетичні установки» – 1 рік 9 місяців
«Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії» – 1 рік 9 місяців

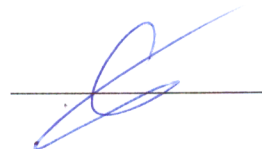
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти:
другий (магістерський)

Харків 2021 рік

Робоча програма дисципліни «Науково-педагогічне стажування» для студентів за спеціальністю 134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» освітньою програмою: «Супутники, двигуни та енергетичні установки» – 1 рік 9 місяців, «Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії» – 1 рік 9 місяців
« 27 » 08 2021 р., – 15 с.

Розробник: Шепетов Ю.О., доц. к.402, к.т.н., доцент

Програму розглянуто на засіданні кафедри космічної техніки та нетрадиційних джерел енергії

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри к.т.н.

С.В.Сінченко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 12	Галузь знань 13 Механічна інженерія 14 «Електрична інженерія» Спеціальність <u>134 «Авіаційна та ракетно-космічна техніка»,</u> <u>141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»</u> Освітня програма «Супутники, двигуни та енергетичні установки» – 1 рік 9 місяців, «Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії» – 1 рік 9 місяців Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Цикл загальної підготовки
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2021/2022
Індивідуальне завдання СІС		Семестр
Загальна кількість годин – 360		2,3-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 9,75		Лекції*
		Практичні, семінарські*
		48 годин
		Самостійна робота
		312 годин
		Вид контролю
		модульний контроль, залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 48/312.

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: теоретично і практично підготувати майбутніх фахівців до науково-педагогічної діяльності.

Завдання: формування у студентів здатності свідомого, вільного, а значить, відповідального вибору цінностей науки та методів пізнання у контексті педагогічної, психологічної та аксіологічної інтерпретації, уміння вести діловий діалог; демонстрація студентами історичних образів освіти; оволодіння студентами моральними принципами та правовими аспектами педагогіки вищої школи; виховання вміння застосовувати отримані знання у міжособистісних стосунках, науковій та практичній діяльності, закріплення теоретичних знань і умінь, оволодіння методикою науково-педагогічної роботи в реальних умовах практичної діяльності фахівців, розвиток творчих здібностей, уміння застосовувати набуті знання на практиці.

Результати навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК2 – вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3 – здатність до проведення досліджень для розв'язання складних задач у професійній (науково-технічній) діяльності.

ЗК4 – здатність генерувати нові ідеї та реалізовувати їх у вигляді інноваційних рішень, працюючи у команді з залученням представників інших професійних груп.

ЗК5 – навички використання новітніх інформаційних технологій.

ЗК6 – здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК7 – визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК8 – здатність до подальшого автономного та самостійного навчання на основі новітніх науково-технічних досягнень. Фахові компетентності (ФК):

Програмні результати навчання:

ПРН1 – вміння розв'язувати складні інженерні завдання і проблеми авіаційної та/або ракетно-космічної техніки, що потребує оновлення та інтеграції знань, у тому числі в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН3 – навички складання звітної документації за результатами робіт з виконання професійних (науково-технічних) задач, підготовки науково-технічних публікацій, доповідей та презентацій за результатами виконаних досліджень.

ПРН4 – розуміння та вміння використовувати сучасні методи розв'язування винахідницьких задач. Вміти застосовувати різні методи захисту інтелектуальної власності на технічні рішення, створені в ході професійної (науково-технічної) діяльності.

ПРН7 – вміння зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з проблем авіаційної та ракетно-космічної техніки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН8 – вміння відповідати за розвиток професійного знання і практик команди в авіаційній та/або ракетно-космічній техніці, оцінку її стратегічного розвитку.

ПРН9 – готовність до подальшого навчання у сфері авіаційної та ракетно-космічної техніки, механічної інженерії і дотичних галузей знань, яке значною мірою є автономним та самостійним.

ПРН11 – вміння аналізувати передові наукові та технічні досягнення в галузі проектуванні та виробництва елементів та об'єктів авіаційної та ракетно-космічної техніки в умовах різних етапів розвитку, використовуючи історичну, патентну та науково-технічну літературу.

ПРН24 – навички проведення навчальних занять як викладача-стажера, підготовки навчально-методичної документації з відповідних дисциплін.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна базується на знаннях, які отримані протягом ступені бакалавра та сама є базою для засвоєння дисципліни: «Переддипломна практика».

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Концепції освіти та методи наукового пізнання.

Тема 1. Зміст та сутність вищої професійної освіти. Роль освіти у суспільному розвитку. Цілі неперервної освіти. Культуротворчі та природотворчі концепції освіти. Сучасний підхід вищої школи – освіта на підставі дослідження. Тенденції сучасної освіти: інноваційність, відкритість, діалогічність, проблемність, технологізація. Поняття освітньої парадигми. Педагогіка як засіб освітнього простору.

Тема 2. Сучасна методологія наукового пізнання. Наукове та ненаукове знання. Наукові картини світу. Метод та методологія. Класифікація наукових методів. Сучасне наукове пізнання у контексті педагогічної, психологічної та аксіологічної інтерпретації. Цінність науки та цінності в науці. Специфіка сучасної наукової методології.

Тема 3. Педагогічний контекст освітньої парадигми. Сучасність і соціальні функції педагогічного спілкування. Інформаційна, комунікативна та частини спілкування. Види та рівні педагогічного спілкування. Специфіка спілкування у вищій школі.

Тема 4. Моральні та правові аспекти освіти та педагогічного стажування. Норми, принципи та ідеали моральної свідомості. Регулятивна функція моралі. Моральні принципи педагогіки вищої школи. Правовий аспект у системі освіти. Міжнародний освітній простір та правові аспекти

Тема 1. Зміст та сутність вищої професійної освіти	46		6	-	-	40
Тема 2. Сучасна методологія наукового пізнання	46		6	-	-	40
Тема 3. Педагогічний контекст освітньої парадигми	46		6	-	-	40
Тема 4. Моральні та правові аспекти освіти та педагогічного стажування	40		4	-	-	36
Модульний контроль 1	2	-	2	-	-	-
Разом за змістовним модулем 1	180		24			156
Змістовий модуль 2. Спілкування у системі педагогічного стажування						
Тема 5. Спілкування як мовна комунікація. Ділове спілкування у системі педагогічного стажування	58		6	-	-	52
Тема 6. Психологічний аспект педагогічної діяльності. Психолого-педагогічна інтерпретація конфлікту	58		8	-	-	52
Тема 7. Стажування магістрів	60		8	-	-	52
Модульний контроль 2	2		2	-	-	-
Разом за змістовним модулем 2	180		24	-	-	156
Усього годин	360		48	-	-	312

1. 4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Сутність сучасної освіти	6
2	Особливості сучасної методології наукового пізнання	6
3	Педагогічна складова сучасного спілкування у вищій школі	6
4	Мораль та право в середовищі освітнього процесу	4
5	Мовний етикет і форми комунікації. Специфіка сучасного ділового спілкування	6
6	Психологічний аспект сучасного наукового спілкування. Проблема конфлікту у сучасній конфліктології	8
7	Практика стажування магістрів. Звіт індивідуального стажування	8
	Разом	48

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Місце освіти в суспільстві та її значення для розвитку особистості. Специфіка сучасної освітньої системи. Освіта в різних країнах світу: порівняльний аналіз. Роль педагога у становленні особистості вихованця.	40

2	Тема 2. Наукове пізнання та його специфіка. Метод, методика, методологія: визначення та взаємозв'язок понять. Сутність сучасної наукової методології. Тенденції розвитку наукового пізнання.	40
3	Тема 3. Сучасне значення педагогічного спілкування. Зміст та елементи спілкування. Етика педагогічної діяльності. Особливості спілкування у вищій школі.	40
4	Тема 4. Особливості та проблеми моралі педагогіки вищої школи. Правові аспекти освіти в сучасній Україні. Специфіка співвідношення та взаємодії моральних та правових норм в системі освіти.	36
5	Тема 5. Мова в системі комунікації. Мовна особистість і комунікативна компетенція. Етика і естетика спілкування. Особливості професійного спілкування в різних країнах світу. Ефективність ділового спілкування як засіб професійного росту. Особливості спілкування в педагогічному колективі. Етико-естетичні аспекти ділового спілкування в системі педагогічного стажування.	52
6	Тема 6. Сучасна педагогічна психологія. Психологічна характеристика освіти та психологічна сутність виховання. Специфіка психологічної структури діяльності сучасного педагога. Психологічне здоров'я особистості в системі професійної освіти. Психологічні проблеми конфліктів у педагогічному середовищі. Сучасні інтерпретації конфліктів та механізми їх подолання. Роль конфліктів в житті людини та суспільства.	52
7	Тема 7. Особливості програм стажування у вищій школі. Документальна, методична, кадрова та технічна база процесу стажування. Тенденції розвитку та перспективи науково-педагогічного стажування. Самостійне індивідуальне стажування магістрів.	52
Разом:		312

5. Завдання для самостійного індивідуального стажування (СІС)

Теми тез, доповідей, статей, лекційних виступів або проведення семінару:

1. Предмет і завдання курсу «Науково педагогічне стажування».
2. Гуманістична спрямованість спілкування у вищій школі.
3. Роль освіти у розвитку суспільства.
4. Особливості системи освіти в Україні.
5. Система освіти різних країн Європи.
6. Специфіка американської та канадської системи освіти.
7. Інновації та тенденції розвитку освіти у світі.
8. Дослідження як невід'ємна складова сучасної освіти.
9. Дистанційна освіта та її особливості.
10. Безперервна освіта – освіта «через усе життя».
11. Проблеми сучасної освіти.
12. Тренінг як форма активного навчання.
13. Моделі та концепції освіти.
14. Значення педагога в розвитку особистості.
15. Етапи розвитку методології науки.

16. Філософія та логіка науки.
17. Принципи, форми і методи наукового пізнання.
18. Наукове та ненаукове знання. Критерії науковості.
19. Наукові картини світу та їх особливості.
20. Тенденції розвитку методології дослідження.
21. Наукова цінність та цінності в науці.
22. Наукове пізнання в сучасному світі.
23. Особливості ділового етикету.
24. Норми поведінки керівника.
25. Етика педагогічної діяльності.
26. Моральні передумови ділового спілкування.
27. Правові аспекти освіти в сучасній Україні.
28. Специфіка співвідношення та взаємодії моральних та правових норм в системі освіти.
29. Особливості професійного спілкування в різних країнах світу.
30. Прояв гуманістичних комунікативних установок у спілкуванні.
31. Добір способів ділового спілкування.
32. Психологічна природа спілкування.
33. Взаємодія та взаєморозуміння в контексті культури ділового спілкування.
34. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет.
35. Етичні та психологічні вимоги до публічних виступів.
36. Особливості спілкування лектора з аудиторією.
37. Презентація як форма виступу в аудиторії.
38. Ораторське мистецтво промовця як умова переконання.
39. Етикет у взаєминах з іноземцями.
40. Оволодіння іноземними мовами завдяки спілкуванню.
41. Функції мови у спілкуванні.
42. Невербальні засоби спілкування та культура поведінки.
43. Індивідуальна бесіда як форма ділового спілкування.
44. Колективне обговорення ділових проблем.
45. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів.
46. Психологічні технології взаємодії викладача вищої школи з аудиторією.
47. Формування особистості студента в процесі навчання та виховання.
48. Соціальні та індивідуально-психологічні мотиви наукової творчості.
49. Інноваційні комунікативні технології у системі педагогічного стажування.
50. Особливості ділового спілкування викладача вищого навчального закладу.
51. Роль комунікативної культури викладача в організації ефективного спілкування.
52. Специфіка педагогічних конфліктів та шляхи їх вирішення.
53. Класифікація конфліктів в педагогічній діяльності.
54. Психологічні особливості міжособистісних конфліктів у вищій школі.

55.Сутність та функції магістерських програм стажування.

56.Інформаційно-документаційне та матеріально-технічне забезпечення стажування магістрів.

57.Міжнародне стажування як показник професійної конкурентоспроможності.

6. Методи навчання

Для засвоєння навчального матеріалу необхідні такі види занять, як лекції, семінарські заняття, самостійні заняття у формі виконання домашніх завдань та індивідуальна науково-дослідна робота. На лекціях магістри ознайомлюються переважно з теоретичною частиною матеріалу, що закріплюється та поглиблюється на семінарах і самостійних заняттях. На семінарських заняттях магістри оволодівають практичними навичками, роблять порівняльний аналіз історичних образів освіти, застосовують наукову методологію для вирішення конкретних задач, вчаться розв'язувати конфлікти на професійному рівні, відстоювати особисті позиції у відношенні до предмета курсу. Під час самостійних занять у магістрів виробляється вміння використовувати теоретичний матеріал як методологічну основу аналізу конкретно-історичних зрізів ділового спілкування на вербальному та невербальному рівнях. У процесі проходження індивідуального стажування магістрант має набути досвід збору і обробки практичного матеріалу, продемонструвати здатність критично оцінювати теоретичні положення і діючу методологію обліку, аналізу, внутрішнього і зовнішнього контролю у вищих навчальних закладах.

7. Методи контролю

Контроль успішності магістрів припускає використання поточного контролю за якістю засвоєння основного матеріалу курсу у формі усного та письмового опитування під час семінарських занять, модульного тестування. Самостійні заняття студентів можуть контролюватися через перевірку, оцінку й аналіз виконання домашніх завдань, наданих викладачем відповідно до робочої програми. Як форма контролю також використовується підготовка тематичних індивідуальних завдань з наступною оцінкою їхньої якості, що заносяться у щоденник стажування.

Форми та способи проведення поточного та підсумкового контролю:

- опитування з місця (усно, письмово);
- самостійна робота студентів (усно та письмово);
- самостійне індивідуальне завдання (наукові тези, доповідь на конференції, стаття, лекційний виступ або проведення семінару);
- модульний контроль (8-й, 16-й тижні);
- залік.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									СІС	Сума	Залік
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	М к/р 1	T5	T6	T7	М к/р 2	25	100	100
5	5	5	5	15	5	5	15	15			

T1, T2 ... T7– теми змістових модулів.

СІС – самостійне індивідуальне стажування.

9. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

9.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Робота на лекційних заняттях	0-1 бал
Робота на семінарських заняттях	0-2 бали
Виконання та захист семестрового завдання*	0-5 балів
Захист самостійного індивідуального стажування (СІС)	0-25 балів
Складання модульного контролю	0-15 бал

*Під семестровим завданням кожен викладач може запропонувати свої види роботи: доповідь за першоджерелом, ведення словника, щоденника стажування тощо.

Приклад:

2 роботи на лекції – 2 бали

8 семінарських робіт – 16 балів

1 семестрове завдання (щоденник стажування) – 5 балів

5 доповідей з першоджерелами – 22 балів

Публікація та захист тез – 25 балів

2 модульні контрольні роботи – 30 балів

Всього: 100 балів

Примітка: Залік проводиться у випадку відмови від балів поточного тестування та допуску до нього.

Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів. Білет для заліку складається з двох теоретичних запитань та тестування.

Приклад:

ЗРАЗОК ВІДПОВІДІ НА БІЛЕТ ЗАЛІКУ (100 балів)

ВАРІАНТ 1

1. Моральні передумови ділового спілкування. (до 20 балів)
2. Класифікація конфліктів в педагогічній діяльності. (до 20 балів)
3. Тестові завдання. (до 60 балів)

Відповіді:

1. Мораль у діловому спілкуванні (політика, державний департамент, економіка, включаючи бізнес, приватне підприємництво) коректує засоби і прийоми організації та вживання заходів при вирішенні соціальних задач. Вона складається з раніше встановленого набору вчинків, установлених ціннісних орієнтирів, де критеріями виступають ефективність, надійність, результативність. Мораль у такому призначенні «працює на стереотип», матрицю дій, що сприяють досягненню конкретної мети...

2. Конфлікт – це зіткнення протилежно спрямованих цілей, позицій, думок, оцінок тощо. Знання психології конфліктів допомагає людям визначити свою поведінку в екстремальних ситуаціях, вирішувати проблеми, стимулювати розвиток пізнавальної, емоційно-вольової сфер особистості та її моральної культури. Залежно від кількості опонентів конфлікти бувають: міжгруповими, між групою та особистістю, міжособистісними та внутрішньоособистісними. За цільовою спрямованістю виділяють конфлікти конструктивні, стабілізуючі та неконструктивні (деструктивні)...

3. ТЕСТУВАННЯ.

Кожне вірне підкреслення (+1 бал), не вірне, або не визначене як вірне (– 1бал)

Як називається висока форма діяльності людини, спрямованої на створення якісно нових матеріальних і духовних цінностей:

- а) «талант»;
- б) «інтуїція»;
- в) «творчість»; +1
- г) «геніальність»?

Що відносять до правової культури особистості:

- а) моральний розвиток особистості;
- б) поважне ставлення до права; +1
- в) знання права і розуміння його принципів; +1
- г) перверсія правових норм? -1

За походженням мова ділиться на:

- а) побутову;
- б) штучну; +1
- в) професійну;
- г) природну. +1

Основними способами розв'язання міжособових конфліктів являються:

- а) непримиренність;
- б) компроміс; +1
- в) ізоляція;
- г) співпраця. +1

Які принципи включає кодекс ділового спілкування, ,

- а) принцип кооперативності; -1
- б) принцип скороченої інформації;
- в) принцип доцільності; +1
- г) принцип якості інформації?+1

Що належить до методів теоретичного пізнання:

- а) аналіз і синтез; +1
- б) діалектика і герменевтика;+1
- в) індукція і дедукція; +1
- г) спостереження й вимірювання?

Виділіть основні компоненти іміджу ділової людини

- а) тактика спілкування; +1
- б) люб'язність до керівництва; -1
- в) зовнішній вигляд; +1
- г) спостережливість? ...

9.2. Якісні критерії оцінювання

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми і змісту лекційного курсу; труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни; часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань; неповне знайомство з рекомендованою літературою; прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі самостійні завдання, виконати всі модульні роботи, здати тестування. Знання вузлових проблем програми і основного змісту лекційного курсу; вміння користуватися концептуально-понятійним апаратом в процесі аналізу основних проблем програми; вміння виконувати передбачені програмою завдання; знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури; в цілому логічно коректне, але не завжди точний і аргументований виклад відповіді.

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури конкретної дисципліни, а також основного змісту і новацій лекційного курсу в порівнянні з навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатковою рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений на сайті кафедри, який включає в себе:

Обов'язкові складові:

- робоча програма дисципліни;
- розширений план лекцій, підручники (навчальні посібники), в тому числі в електронному вигляді, які за змістом повністю відповідають робочій програмі дисципліни;
- методичні вказівки та рекомендації для виконання курсових робіт та проектів, розрахункових та розрахунково-графічних робіт, лабораторних та практичних робіт, а також рекомендації для самостійної підготовки;
- тематики індивідуальних завдань;
- питання, тести для контрольних заходів;
- каталоги інформаційних ресурсів;

11. Рекомендована література

Базова

1. Алиев В.Г. Организационное поведение: Учебник для вузов/ В.Г. Алиев, С.В. Дохолян. – М., 2004.
2. Егоров В.В., Скибицкий Э.Г., Храпченков В.Г. Педагогика высшей школы. Учебное пособие для самоконтроля. М., 2010.
3. Ковалевська О.В. Людина у системі спілкування: Методичні рекомендації до вивчення розділу спецкурсу. – Х., 1994.
4. Кузнецов И.Н. Технология делового общения. – М. – Ростов-на Дону, 2004.
5. Смолинска О. Теоретико-методологічні основи організації культурно-освітнього простору педагогічних університетів України. – Суми, 2014.
6. Сущность обучения и его роль в целостной структуре образовательного процесса. М., 2016.
7. Стажування магістрантів: методичні рекомендації. – Суми, 2016.

Допоміжна:

1. Аминов И.И. Психология делового общения. – М., 2005.

2. Амонашвили Ш. Основы гуманной педагогики. М., 2009.
3. Деловой этикет / Автор-составитель И.Н. Кузнецов. – М., 2005.
4. Кубрак О.В. Етика ділового спілкування. – Суми- К., 2005.
5. Кузнецов И.Н. Деловой этикет от А до Я. – М., 2006.
6. Педагогіка: завдання і ситуації. Практикум. К., 2006.
7. Паламарь А. Мудрость общения. – М.. 1990.
8. Поуст Э. Американский этикет. – М., 1991.
9. Проценко О.П., Селевко В.Б. Основы этики і естетики. – Х., 2006.
10. Проценко О.П. Этикет у бізнес-комунікаціях. – Х., 2005.
11. Учебно-методический комплекс дисциплины. «Общая и профессиональная педагогика». – Е., 2016.
12. Сергеев А.М. Организационное поведение: Тем, кто избрал профессию менеджера. – М., 2005.
13. Тимошенко Н.Л. Корпоративна культура: діловий етикет. – К., 2006.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://window.edu.ru>
2. <http://irbis-nbuv.gov.ua>
3. <http://ddpu.drohobych.net/wp-content>
4. <https://lib.nspu.ru>